

Matej. Kmetu se sicer, kakor pravijo, ne spodobi tréti političnih orehov, ker bi si lahko zobe nad njimi polomil; vsaj so še bolj učenemu gospodu Klunu zamerili, da jim je včasih kako dobro zagodel, in mu rekli, naj le mašo bere in v spovednici sedi, kakor pravijo nam, da za nas je brana in drevo, ne pa knjiga in peró ali celó „cajtenge“; toda stari oče so nam, ko smo bili še otroci, pripovedovali o Turkih tako strašne reči, kako so divjali in razsajali po Kranjskem, rezali moškimi glave, otroke natikali na sablje, žene pa privezvali za konjske repe in seboj v sužnost jemali, da, če berem to, kar se Bosnijakom še zdaj godí, mi kar kri v glavi zavrè. Kar zgrabil bi vile, motiko ali sekuro in jo mahnil doli na Turško pobit nekoliko čepinj hlačmanom. Primaruha da! Ali ti je znana stara pesem o Ravbarji, ki so jo nam večkrat stara mati peli:

Turka bomo pozobali, kakor da bi češnje brali,
Prej miru ne bomo dali, dokler ga ob tla ne djali.

Jernej. Kaj bi mi ne bila znana ta pesem? Saj so jo še naš stari šolmašter v vižo djali. Zato se pa tudi meni dviga srce in usta penijo, ko slišim in berem, kaj Turek uganja z našimi brati. Jaz bi ga že naklestil, če bi bil tu blizo kje. Za vruga, da kri ni voda! Premisli, Jernej, koliko trpita mati in oče, koliko ju stane, predno otrok doraste. Potem pa pride tak dušmanin, pa ga pobije kakor muho, dekleta pa kar meni nič tebi nič sebi privošči.

Matej. Še huje! Ali nisi nedavno bral, da so celó majhnega otroka živega na raženj nateknili, ga spekli in očeta silili, da ga jé?

Jernej. Hu! Kar strese me, kaj tacega slišati. Da se to more še dandanašnje dni trpeti v Evropi? — To bo hud boj! In kakošen bo neki konec? kaj misliš, Matej?

Matej. Kako bom to vedel jaz, če še Gorčakov in Andrassy ne vesta, o katerih vedno govoré, da imata motovilo vojske v rokah. Ne mara bo tako, kakor pri kmetiških fantih: eden bo tepen, drug pa kaznovan.

Jernej. Prav imaš, najbrže bo taka. Jaz le to rečem: Če bi bilo le 1000 Nemcev to trpelo, kar trpi več 100.000 Slovanov na Turškem, že davno bi bil Bismark sam vzel v roke veliki boben in podil vse, kar more orožje nositi, proti Carigradu. Tam bi bil pohrustal vse in dandanes bi se komaj še poznalo, kje so bili nekdanj Turki in njihove babe z vsem, kar se jih drži. Tam, kjer se odgojujejo Turške softe, bil bi že davno lutersk lemenat.

Matej. Ti si kampelj! Pravo si zadel. Saj veš, kako so Prusi drli nad Dance in vpregli še celó nas, da smo nekaj vojakov na prodaj gnali, ker je v Šlesvig-Holštajnu nekaj Nemških „bratov“ njavkalo, češ, da nimajo vsega, česar njih srce in želodec poželi.

Jernej. Da, in kak krik so zagnali takrat po svetu o zatiranji svojih „bratov“! Toda — brez zamere, Jernej — jaz bi ne bil mislil, da Ti vse to tako dobro veš.

Matej. Kaj bi ne vedel! Jaz berem „Novice“ že, kar znam brati, razen teh pa še druge bukve in časnike. Tudi kmet menda dandanes ni več samo zato na svetu, da molčé davke plačuje, ampak ima tudi pravico, ob pravem času in na pravem mestu katero spregovoriti; zato treba, da kaj bere in zvé, kaj se po svetu godí.

Jernej. No, vidiš, to je tudi moja misel. Zato pa, ker vem, kaj so Turki posebno nam Kranjcem hudega storili, koliko vasi požgali, koliko ljudi na Turško odgnali, se moram čuditi tistim gospodom, ki raji dolgočasne memorande pisarijo, namesti da bi z odločno besedo rekli: Turek! idi z lepo nazaj v Azijo, od kodar si prišel, za Evropo ti nisi!

Matej. Da! to bi bila možata pa tudi kristjanska beseda.

Jernej. Se ve da! Pa kaj pomaga, če se drug zamere družega bojí, in zato tudi boj trpi, ki se ne more vojska imenovati, ampak le mesnica divjega Turka.

Matej. Čakaj, ti bom nekaj na uho povedal. „Kri ni voda“ — sem gori rekel. Ta pregovor pa ne veljá samo med nami Slovani, veljá tudi vsacemu družemu narodu. Ker v Magjarskih srcih se kakor v Turških pretaka Azijatska kri, ti je to ključ, zakaj grof Andrassy skrbi za Turka, da se mu nič žalega ne zgodí, kakor koklja za svoja piščeta.

Jernej. Bog pomagaj!

Nekateri pregovori v Slovenskih goricah.

Kmet je trikrat na leto nor: na sv. Martina dan hoče vse vino spiti, o pustu vse meso pojesti, na vzem pa s svojim lastnim beži.

Beli konj se pase (sneg gre).

Ni mu ga treba soliti (rad ga pije).

Tiha voda brege jé.

Hudič ni tako strašan, kakor se mala (ne bojim se ga).

Za krajcar bi kozo podojil (skopec je).

Osel ostane osel, ako i prek morja pride.

Koze ga ližejo (zebe ga).

Kjer je mnogo bab, tam je kilavo dete.

Obrili so ga brez žajfe (zgubil je).

Pameti si je kupil.

Kdor nima v glavi, mora v nogah imeti.

Čem večí norec, tem več 'ma sreče.

Kdor maže, ta vozi.

Boljše je domá biti, kakor k norcem v goste hoditi.

Ni vse sveto pismo, kar je drukano (tiskano).

Boljše prositi kakor krasti.

Naši dopisi.

V Gorici 15. jul. — Zgodovinsko opravilo v Ogleji je tedaj opravljeno; 1529 let stara bazilika je posvečena — z obredi veličastnimi in pomenljivimi, ki so tudi stari, če ne po vsem kakor cerkev Fortunatianova*), pa gotovo starši, ko delo Poponovo. Kdor ima čut za zgodovino, za starinstvo, ta vé, kako je človeku pri srcu, kedar mu je dano dihati v ozračji starinskem. Sedanji prozaični svét mu zgine spred oči; on družega ne vidi, nego vzorjene trume zgodovinskih oseb, pa cele vrste in kupe reči in naprav, od katerih ni več ne duha ne sluha, — pač duh njihov premišljuječega starinoslovca še prepéva. Tako te prevéva v Ogleji prijetni duh dvajsetih vekov; — kamor stopiš, povsod se ti odpirajo bukve zgodovinske. Akoravno je res, kar nekdo tužno poje: „Hic Aquileja fuit; — restat miserabile nomen — Urbis, et infelix cetera condit humus“, vendar se ti prsi širijo, ko to in to vidiš, ko se tega in tega spominjaš. Bazilika te odškoduje za marsikaj. In, ker v priprostem svojem veličanstvu še stoji in iz starodavnosti sega v sedanjost, budi me iz zgodovinskih sanj in veleva mi popisati dogodek 13. jul. t. l.

Poprej pa naj podam še nekaj črtic zadevajočih vežo tisti dan posvečeno. Po Poponu je baziliko popravljal patriarh Markvard pl. Randeck (Nemec) med leti 1365. in 1381.; v novejših časih so jo popravljali v letih 1790., 1795. in 1810.; l. 1816. pa zvonik. Zdatna je bila poprava l. 1846. s 36.000 gold., ki sta jih podarila cesar Ferdinand in cesarica Marijana (ko sta bila

*) Glej zadnjo štev. „Novic.“